

*»Koskaan aiemmin ei ole kirjoitettu sotaromaania,
joka kertoisi ihmisluonnosta näin sieluunkäyvästi.»*

– DELIA OWENS, *Suon villin laulun* kirjoittaja

KRISTIN HANNAH *Sodan sisaret*

Suomentanut Karoliina Timonen

WSOY

SODAN SISARET

Kristin
Hannah

SUOMENTANUT KAROLIINA TIMONEN

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

W. B. Yeatsin runon »Vanhuksena» on suomentanut Jyrki Kiiskinen.
Max Ehrmannin runon »Desiderata» on suomentanut Tom Lundberg.

Englanninkielinen alkuteos
The Women

Copyright © 2024 by Kristin Hannah. All rights reserved.
Published by agreement with Licht & Burr Literary Agency, Denmark on behalf of
Jane Rotrosen Agency, LLC.

Suomenkielinen laitos © Karoliina Timonen ja WSOY 2024
Werner Söderström Osakeyhtiö
ISBN 978-951-0-50606-6
PAINETTU EU:SSA

Tämä romaani on omistettu niille urheille amerikkalaisnaisille, jotka palvelivat maataan Vietnamissa. Suurin osa kyseisistä naisista oli sairaanhoitajia, ja moni heistä oli lapsesta saakka kuullut sukulaisten ylpeästi kertaamia sankaritarinoina toisesta maailmansodasta. He tottelivat isänmaansa kutsua ja lähtivät sotaan. Valitettavasti he palasivat myöhemmin maahan, joka ei välittänyt heidän suorittamastaan palveluksesta, ja maailmaan, joka ei ollut kiinnostunut kuulemaan heidän kokemuksistaan. Aivan liian usein sekä heidän haasteensa sodan jälkeen että heidän tarinansa sodasta unohdettiin ja sivuutettiin. Olen ylpeä, kun voin tällä teoksella tehdä kunniaa heidän voimalleen, sisulleen ja sinnikkyydelleen.

Sekä kaikille veteraaneille, sotavangeille ja rintamalla kadonneille perheineen, jotka uhrasivat niin paljon.

Ja vielä pandemiaa vastaan taistelleelle terveydenhuoltohenkilöstölle, joka antoi uskomattoman paljon auttaakseen muita.

Kiitos.

OSA I

*Tämä sota on -- repinyt sukupolvien välisen kuilun niin
suureksi, että koko maa on vaarassa jakautua kahtia.*

— FRANK CHURCH

YKSI

CORONADO ISLAND, KALIFORNIA
TOUKOKUU, 1966

Muurien ja porttien taakse suljettu McGrathien kotitalo oli kuin oma piilotettu ja suojeltu maailmansa. Tänä hämyisenä iltana tuon Tudor-tyylisen talon ruutuikkunat hohtivat kuin jalokivet rehevän muotopuutarhan keskellä. Palmunlehdät havisivat latvustoissa, uima-altaassa kellui eläviä kynttilöitä ja suuren kaliforniantammen oksille oli ripustettu kullanvärisiä lyhtyjä. Parhaimpiinsa sonnustautuneiden ihmisten keskellä mustiin pukeutuneet tarjoilijat kantoivat hopeatarjottimilla samppanjaa, ja yhdessä kulmassa kamaritrio soitti pehmeää jazzia.

Kaksikymmentävuotias Frances Grace McGrath tiesi, mitä häneltä tänä iltana odotettiin. Hänen oli määrä olla hyvin-kasvatetun nuoren naisen perikuva, hymyilevä ja tyyni. Kaikki negatiiviset tunteet täytyi salata ja pitää sisällä; ne tuli kestää hiljaa. Kaikki, mitä Frankielle oli opetettu kotona ja kirkossa ja Pyhän Bernadetten tyttökoulussa, oli istuttanut häneen

tarkan säädyllisyyden tajun. Noiden aikojen levottomuudet ympäri maata, kaikki viha ja suuttumus, jotka purkautuivat kaupunkien kaduilla ja yliopistokampuksilla, olivat hänen maailmassaan etäisiä ja vieraita asioita – yhtä käsittämättömiä kuin kaukana Vietnamissa käytävä sota.

Hän kierteli vieraiden joukossa, siemaili jääkylmää Coca-Colaa, yritti hymyillä, pysähtyi aina välillä rupattelemaan vanhempiansa ystävien kanssa ja toivoi, ettei hänen huolestuneisuutensa näkyisi päälle päin. Ja koko ajan, samaan aikaan, hänen katseensa kiersi väkijoukkoa ja etsi veljeä, joka oli myöhässä omista juhlistaan.

Hänen isoveljensä Finley oli hänen idolinsa. He olivat aina olleet erottamattomat – mustatukkainen ja sinisilmäinen kak-sikko, jolla oli alle kahden vuoden ikäero ja joka oli viettänyt pitkät kalifornialaiset kesänsä aikuisten valvomatta. He olivat ajelleet polkupyörillään uneliaan Coronado Islandin päästä toiseen ja palanneet harvoin kotiin ennen illan pimenemistä.

Mutta nyt veli oli lähdössä paikkaan, jonne Frankie ei voisi häntä seurata.

Auton moottori ärjähti kovaa kesken hiljaisten juhlien, ja heti perään autojen torvet huusivat raikuen.

Frankie näki äitinsä kavahtavan melua. Bette McGrath inhosi kaikkea vulgääriä tai mahtailevaa, ehkä hän missään nimessä katsonut hyvällä saapumisen ilmoittamista torven tööttäyksellä.

Muutamaa hetkeä myöhemmin Finley törmäsi takapor-tista sisään juhliin komeat kasvot punehtuneina ja yksittäinen musta kihara otsalle pudonneena. Hänen paras ystävänsä, Rye Walsh, oli kietaissut käsivartensa Finleyn hartioiden ympärille, mutta kumpikaan ei vaikuttanut astelevan erityyseen vakaasti. He nauroivat humalaista naurua ja pitivät toisiaan pystyssä, kun heidän takaansa kompuroi juhliin lisää heidän ystäviään.

Mustassa kotelomekossa ja hiukset kiinnitettyinä ylös kuin kuningattarella täydellisesti puunautunut äiti lähti kävelemään kohti nuorten miesten ja naisten nauravaa ryhmää. Kaulassa hänellä oli isoäitinsä hänelle jättämät helmet kuin hienovaraisena muistutuksena siitä, että Bette McGrath oli kerran ollut Bette Alexander – Newport Beachin kuuluja Alexandereita. »Pojat», hän sanoi nuorten naisten käytöskoulussa oppimallaan äänensävyllä. »Ilahduttavaa että pääsitte viimein paikalle.»

Finley irrottautui ystävästään ja yritti ryhdistäytyä.

Isä viittasi trion hiljaiseksi, ja musiikki taukosi. Äkkiä saattoi taas kuulla Coronado Islandin myöhäiskeväisen illan äänet – meren käheän kehräyksen, palmunlehvien kuiskeen heidän yläpuolellaan, koiran haukun kauempana kadulla tai rannalla. Isä kiirehti paikalle räätälöidyssä mustassa puvussaan, tahrattoman valkoisessa paidassaan ja mustassa solmioissaan, savuke yhdessä kädessä ja Manhattan-cocktail toisessa. Hyvin lyhyiksi leikattuine mustine hiuksineen ja jykevine leukoineen häntä olisi voinut melkein luulla entiseksi nyrkkeilijäksi, joka oli menestynyt elämässään ja oppinut pukeutumaan hyvin, eikä se kovin kaukana totuudesta ollutkaan. Jopa tässä kaikkineen näyttävässä ja tyylikkäässä joukossa hän ja äiti erottuivat edukseen; he huokuivat menestystä. Äiti tuli vanhan rahan maailmasta ja oli aina ollut yhteiskunnallisen hierarkian huipulla, isä taas oli kivunnut sinne perässä ja ottanut itsevarmasti paikkansa äidin rinnalla.

»Hyvät ystävät, perheenjäsenet ja vastavalmistuneet», isä sanoi kaikuvalla äänellään. Kun Frankie oli pieni, isän puheessa oli saattanut yhä kuulla häivähdyksen irlantilaista korostusta, josta eroon pääsemiseksi tämä oli tehnyt kovasti töitä. Isä leveysi usein siirtolaistaustallaan, oman onnensa sepän roolillaan ja kaikella tekemällään kovalla työllä, mutta mainitsi harvoin hyvän tuurin ja mahdollisuudet, jotka olivat tulleet

hänen osakseen, kun hän oli nainut pomonsa tyttären. Kaikki kuitenkin tiesivät. He tiesivät myös, että äidin vanhempien kuoltua isä oli yli kolminkertaistanut heidän omaisuutensa intohimoisella kiinteistöjen rakennuttamisella Kaliforniassa.

Isä kietaisi käsivarren hoikan vaimonsa ympärille ja veti tämän niin lähelle kuin vaimo muiden ihmisten nähden salli. »Olemme kiitollisia, kun olette tulleet toivottamaan kanssamme hyvää matkaa pojallemme, Finleylle.» Isä hymyili. »Enää ei tarvitse käydä hakemassa häntä Coronadon poliisiasemalta jonkin naurettavan ajokisan jälkeen kahdelta yöllä.»

Kuului naurahduksia. Kaikki näissä juhlissa tiesivät Finleyn kuoppaisen polun kohti aikuisuutta. Hän oli aina ollut kulta-poika ja rasavilli, joka pehmitti kaikkien sydämet. Hänen vitseilleen naurettiin, ja tytöt seurasivat häntä kaikkialle. Kaikki rakastivat Finleyä, mutta useimmat myönsivät, että hänessä oli pitelemistä. Neljännellä hän oli jäänyt luokalle, pääosin jatkuvien ilkitöiden takia. Joskus hän käyttäytyi epäkunnioittavasti kirkossa, ja hän suosi sellaisia tyttöjä, jotka pukeutuivat minihameeseen ja kuljettivat käsilaukussaan savukkeita.

Kun nauru vaikeni, isä jatkoi: »Nostetaan malja Finleylle ja hänen suurelle seikkailulleen. Poikani, me olemme sinusta ylpeitä!»

Tarjoilijat ilmestyivät paikalle Dom Pérignon -pullojen kanssa ja kaatoivat lisää samppanjaa, sitten lasien kilistelyn ääni täytti ilman. Vieraat kerääntyivät Finleyn ympärille, miehet läimäyttelivät häntä selkään onnitellakseen, nuoret naiset pyrkivät lähemmäs, janosivat hänen huomiotaan.

Isä viittoi trion jatkamaan, ja musiikki alkoi soida jälleen.

Frankie tunki olonsa ulkopuoliseksi ja lähti käymään sisällä. Hän ohitti suuren keittiön, jossa juhliin pestattu keittiöhenkilöstö täytti tohinalla kanapeetarjottimia.

Hän livahti isänsä työhuoneeseen. Lapsena se oli ollut hänen lempipaikkansa. Suuria pehmustettuja nahkatuoleja, jalkaraheja, kaksi seinällistä kirjoja, valtava työpöytä. Hän nap-sautti valot päälle. Huoneessa tuoksui vanha nahka ja sikarit, ja mukana oli häivähdys kallista partavettä. Rakennuslupa- ja arkkitehtuurisuunnitelmapinot oli kasattu siististi työpöydälle.

Huoneesta oli omistettu yksi kokonainen seinä heidän perhehistorialleen. Siinä oli kehystettyjä valokuvia, joita äiti oli perinyt vanhemmiltaan, ja jopa muutama sellainen, joita isä oli tuonut mukanaan Irlannista. Mukana oli kuva isoisoisä McGrathista sotilasunivormussaan tekemässä kunniaa kameralle. Kuvan vieressä oli kehystetty sotamitali, jonka Francis-isoisä oli ansainnut ensimmäisessä maailmansodassa. Alexander-isoisän kehystetyn purppurasydänkunniamerkin vieressä oli Frankien vanhempien hääkuva ja sen toisella puolella kuvallinen sanomalehtileike sodan päätyttyä satamaan palaavasta laivasta, jolla Alexander oli palvellut. Seinällä ei ollut univormukuvia isästä. Isän suureksi häpeäksi häntä ei ollut kutsunnoissa katsottu palveluskuntoiseksi, ja hän oli saanut vapautuksen. Se oli asia, jota hän suri vain salassa, vain perheen kesken, vain silloin kun oli juonut. Sodan jälkeen hän oli suostutellut Alexander-isoisän rakennuttamaan San Diegoon palaaville veteraaneille edullisia asuntoja. Isä kutsui sitä omaksi panoksekseen sotaponnisteluissa, ja projekti oli osoittautunut valtaiseksi menestykseksi. Isä oli puheissaan niin armeijahenkinen, että ajan myötä kaikki Coronadossa tuntuivat unohtavan, ettei hän ollut itse koskaan ollut sodassa. Seinällä ei ollut uusimman sukupolven kuvia, ei vielä. Isä uskoi, että paikka tällä seinällä tuli ansaita.

Frankie kuuli, miten ovi hänen takanaan avautui hiljaa ja joku sanoi: »Oho, anteeksi. Ei ollut tarkoitus häiritä.»

Frankie kääntyi ja näki oviaukossa Rye Walshin. Tällä oli cocktail yhdessä kädessä ja aski Old Gold -savukkeita toisessa. Epäilemättä Rye oli etsinyt rauhallista paikkaa tupakoida.

»Tulin hälinää piiloon», Frankie sanoi. »En oikein taida olla juhlatuulella.» Rye jätti oven takanaan auki. »Minulla oli kai sama ajatus. Sinä et varmaankaan muista minua —»

»Joseph Ryerson Walsh, kutsumanimi Rye. Niin kuin ruisviski», Frankie sanoi ja yritti hymyillä. Siten Rye oli itsensä viime kesänä esiteltyt. »Miksi sinä haluaisit piileskellä? Sinä ja Finhän olette kuin paita ja peppu. Te molemmat rakastatte hyviä juhlia.»

Kun Rye tuli lähemmäs, Frankien sydän alkoi oudosti läpätää. Ryella oli ollut häneen sama vaikutus ensitapaamisesta lähtien, mutta he eivät olleet koskaan kunnolla jutelleet. Eikä hän tiennyt, mitä sanoa nyt, kun oli hiukan surullinen. Yksinäinen.

»Minulle tulee häntä ikävä», Rye sanoi hiljaa.

Frankie tunsi kyynelten polttavan silmissään, ja hän kääntyi nopeasti pois kohti muistojen seinää. Rye tuli seisomaan hänen viereensä, ja he katselivat perhekuvia ja -muistoja yhdessä. Miehiä univormuissa, naisia hääpuvuissa, urhoollisuus- ja haavoittumismitaleja sekä kolmioksi taiteltua ja kehystettyä Yhdysvaltain lippua, joka oli annettu isän puolen isoäidille.

»Miksi täällä ei ole kuvia naisista, jos hääkuvia ei lasketa?» Rye kysyi.

»Tämä on sankareiden seinä. Se kunnioittaa uhrauksia, joita perheemme on tehnyt isänmaata palvellessaan.»

Rye syytti savukkeen. »Naisetkin voivat olla sankareita.»

Frankie nauroi.

»Miksi naurat?»

Frankie kääntyi katsomaan häntä ja pyyhki kyyneliä silmistään. »Minä... no... et kai tarkoita...»

»Jep», Rye sanoi ja katsoi häntä. Frankie ei muistanut, että kukaan mies olisi koskaan katsonut häntä sillä tavalla, niin intensiivisesti. Se sai hänen henkensä salpautumaan. »Tarkoitin mitä sanoin, Frankie. Nyt on vuosi 1966. Koko maailma on muuttumassa.»

Tunteja myöhemmin, kun vieraat alkoivat kohteliaasti tehdä lähtöä, Frankie huomasi ajattelevansa vieläkin Ryeä ja sitä, mitä tämä oli sanonut.

Naisetkin voivat olla sankareita.

Kukaan ei ollut koskaan sanonut mitään sellaista Frankielle. Eivät opettajat Pyhän Bernadetten koulussa, eivät hänen vanhempansa. Ei edes Finley. Miksi Frankiella ei ollut koskaan käynyt mielessäkään, että joku tyttö tai nainen olisi voinut ansainnut paikkansa isän työhuoneen seinällä tekemällä jotakin sankarillista tai tärkeää – että nainen olisi voinut keksiä jotain tai löytää jotain tai olla sairaanhoitajana taistelukentällä ja pelastaa kirjaimellisesti henkiä?

Tuo ajatus tuntui kuin maanjäristykseltä. Hänen suojellun maailmankuvansa – hänen itsensä – ylösalaisin kiepauttamiselta. Vuosien ajan nunnat, opettajat ja äiti olivat tolkuttaneet hänelle, että sairaanhoitaja oli loistava ammatti naiselle.

Opettaja. Sairaanhoitaja. Sihteeri. Siinä hyväksyttävät tulevaisuudenkuvat hänen kaltaiselleen tytölle. Juuri viime viikolla äiti oli kuunnellut Frankien valitusta biologian syventävien kurssien vaikeudesta ja sanonut sitten lempeästi: *Ei noilla sam-makoilla ole mitään väliä, Frances. Olet sairaanhoitaja vain siihen saakka, kun menet naimisiin. Ja olisikin aika alkaa barkita sitä. Lopeta kiiirehtiminen kurssiesi kanssa ja bidasta opiskelutabtia. Mitä väliä valmistumisajankoh-*

dallasi on? Sinun pitäisi tapailla enemmän miehiä. Frankielle oli taottu päähän, että hänen työtään olisi olla hyvä kotirouva, kasvattaa hyvin käyttäytyviä lapsia ja hoitaa kaunista kotia. Hänen katolisessa lukiossaan oli käytetty useita päiviä sen opetteluun, miten napinreiät silitetään täydellisesti, kuinka lautasliina taitellaan juuri oikein ja miten pöytä katetaan tyylikkäästi. San Diegon naisopistossa kukaan Frankien luokkatovereista tai ystäväistä ei ollut juuri kapinoinut. Tytöt olivat vitsailleet suorittavansa vaimotutkintoa. Edes hänen oma valintansa opiskella juuri sairaanhoitajaksi ei ollut vaatinut pitkiä pohdintoja; tosiasiaassa hän keskittyi hyvien arvosanojen saamiseen vain, jotta hänen vanhempansa saisivat olla ylpeitä.

Kun muusikot pakkailivat soittimiaan ja tarjoilijat alkoivat kerätä tyhjiä laseja, Frankie riisui sandaalinsa, lähti puutarhasta ja ylitti aution Ocean Boulevardin, joka oli leveä päällystetty katu heidän kotitalonsa ja rannan välissä.

Coronado Beachin kultainen hiekka levittäytyi Frankien silmien edessä. Hänen vasemmalla puolellaan oli kuuluisa Hotel del Coronado ja oikealla taas suuri North Islandin merivoimien lentotukikohta, joka oli äskettäin nimetty Amerikan meri-ilmavoimien syntypaikaksi.

Viileä yötuuli yritti leikitellä hänen tupeeratulla, leukamittaisella polkkatukallaan mutta ei voinut mitään Aqua Net-hiuslakkakerrokselle, joka piti suortuvat tiukasti paikoillaan.

Frankie istahti viileään hiekkaan, halasi koukistettuja polviaan ja kiinnitti katseensa ulapan aaltoihiin. Täysikuu loisti taivaalla. Lähistöllä rannalle kyhätty nuotio hehkui oranssiaan, ja palavan puun tuoksu leijaili yöilmassa.

Miten naisena voisi ottaa maailman haltuun? Miten voisi aloittaa matkan, jolle ei ollut saanut kutsua? Finleylle se kaikki oli helppoa; polku oli raivattu hänelle valmiiksi. Hänen oli

määrä tehdä samoin kuin kaikki McGrathin ja Alexanderin sukujen miehet olivat tehneet: palvella kunniakkaasti isänmaata ja ottaa sitten perheen kiinteistöyritystoiminta haltuun. Frankielle kukaan ei ollut koskaan ehdottanut mitään muuta tulevaisuutta kuin avioliittoa ja äitiyttä.

Hän kuuli takanaan naurua ja juoksuaskelten ääniä. Nuori vaalea nainen riisui kenkensä ja juoksi rantaveteen vettä roiskutellen. Rye seurasi nauraen perässä vaivautumatta edes riisumaan kenkiään. Joku lauloi »Walk Like a Man» -kappaletta nuotin vierestä.

Finley rojahti Frankien viereen ja nojasi häntä vasten humalaisesti. »Missä olet ollut koko illan, tyyppi? Minulla oli ikävä.»

»Moi, Fin», Frankie sanoi hiljaa. Hän nojasi veljeen ja muisteli heidän elämänsä tällä rannalla. Lapsina he olivat rakentaneet hulppeita hiekkalinnoja ja ostaneet mehujuu-
puikkoja rämisevästä jäätelöautosta, joka ajoi kesäisin Ocean Boulevardia edestakaisin. He olivat istuneet tuntikausia hajaraisin surffilautojensa päällä, jutelleet auringon paahtaessa kuumasti ja jakaneet suurimpia salaisuuksiaan hyvää aaltoa odottaessaan.

Yhdessä, aina. Parhaat ystävykset.

Frankie tiesi, mitä Finley kaipasi häneltä nyt. Hänen pitäisi sanoa, että oli Finleystä ylpeä, ja lähettää veli hymyillen matkaan, mutta hän ei kyennyt siihen. He eivät olleet koskaan valehdelleet toisilleen, eikä tämä tuntunut hyvältä hetkeltä aloittaa. »Fin, oletko varma, että sinun kannattaa lähteä Vietnamiin?»

»Älkää kysykö, mitä maanne voi tehdä teidän puolestanne; kysykää mitä te voitte tehdä maanne puolesta.»

Frankie huokaisi. He olivat Finleyn kanssa ihailleet presidentti Kennedyä. Tämän sanat olivat olleet heille merkityk-

sellisiä, joten kuinka hän voisi väittää vastaan. »Minä tiedän, mutta —»

»Ei se ole vaarallista, Frankie. Usko pois. Olen valmistunut merisotakoulusta, ja minulle on määrätty aluksella helppo tehtävä. Palaan kotiin ennen kuin huomaatkaan. Ehdit häidin tuskin ikävöidä minua.»

Kaikki hokivat samoja asioita: Kommunismi oli paha asia, joka tuli pysäyttää. Tämä oli kylmää sotaa. Elettiin vaarallisia aikoja. Jos joku kommari saattoi ampua Dallasissa keskellä kirkasta päivää sellaisen suurmiehen kuin presidentti Kennedy, kuinka kukaan amerikkalainen voisi tuntea olonsa enää turvalliseksi? Kaikki olivat samaa mieltä siitä, ettei kommunismin voinut antaa rehottaa Aasiassa, ja Vietnam oli oikea paikka pysäyttää sen kasvu.

Jokailtaisissa uutislähetyksissä hymyilevät sotilasjoukot marssivat vietnamilaisen viidakon läpi ja näyttivät uutisreporttereille peukkuja. Ilman verenvuodatusta.

Finley kietaisi käsivarren siskonsa ympärille.

»Minulle tulee sinua ikävä, Murmeli», hän sanoi. Frankie kuuli veljensä äänen juuttuvan kurkkuun, ja tiesi, että tätä pelotti lähteä.

Oliko Finley salannut sen aina vain häneltä vai myös itseltään?

Ja äkkiä pelko ja huoli, jotka Frankie oli yrittänyt koko illan tukahduttaa ja sivuuttaa, ottivat vallan. Ne kasvoivat sietämättömän suuriksi. Tosiasiat oli pakko tunnustaa.

Hänen veljensä lähtisi sotaan.

KAKSI

Seuraavan puolen vuoden ajan Frankie kirjoitti veljelleen joka sunnuntai kirkosta palattuun. Paluupostissa tuli hauskoja kirjeitä, joissa Finley kertoi elämästään aluksella ja matruusien pilailusta. Hän lähetti postikortteja, joiden kuvissa oli vehreää viidakkoa, turkoosia merta ja valkohiekkaisia rantoja. Hän kertoi juhlista kerhoravintoloissa ja Saigonin kattoterasseilla sekä julkkiksista, jotka kävivät viihdyttämässä sotilaita.

Finleyn poissa ollessa Frankie otti lisää opistokursseja ja valmistui etuajassa erinomaisin arvosanoin. Laillistettuna sairaanhoitajana hän sai elämänsä ensimmäisen työpaikan pienen, San Diegon lähellä sijaitsevan sairaalan yövuorosta. Hän alkoi harkita muuttamista vanhempiensa luota ja oman asunon hankkimista. Edellisellä viikolla hän oli kertonut kirjeessä Finleylle tästä unelmastaan. *Mieti, Fin, jos asuisimme yhdessä jossain pienessä talossa lähellä rantaa. Ehkä Santa Monicassa. Miten hauskaa meillä olisikaan. . .*

Vilpoisana iltana marraskuun viimeisellä viikolla sairaalan käytävät olivat hiljaiset. Frankie oli pukeutunut tärkättyyn valkoiseen työasuun ja sairaanhoitajan hilkkaan, jonka hän oli kiinnittänyt pinneillä lakattuun ja tupeerattuun polkkakampaukseensa. Hän käveli vastaavan yöhoitajan perässä yksityishuoneeseen, jossa ei näkynyt kukkalähetyksiä tai vierailijoita.

Nuori naispotilas nukkui huoneessa, ja Frankielle kerrottiin – jälleen kerran – kuinka hänen tuli työnsä hoitaa.

»Lukiolaistyttö Pyhästä Annesta», vastaava yöhoitaja sanoi ja kuiskasi sitten äänettömästi »*Raskaana*», ikään kuin sana itsessään olisi ollut synty. Frankie kyllä tiesi Pyhän Annen olevan paikallinen turvakoti naimattomille äideille, vaikka siitä ei koskaan puhuttu – tytöistä jotka katosivat koulusta yllättäen ja palasivat kuukausia myöhemmin orvon oloisina ja aiempaa hiljaisempina.

»Hänen tippapussinsa alkaa olla tyhjä. Minä voisin →»

»Hyvän aika sentään, neiti McGrath, te tiedätte, ettette ole sellaiseen valmis. Kuinka kauan olettekaan täällä ollut? Viikon?»

»Kaksi viikkoa, rouva. Ja olen laillistettu sairaanhoitaja. Tutkintoarvosanani →»

»Ovat merkityksettömiä. Minulle merkitystä on kliinisellä osaamisella, ja sitä teillä on vain vähän. Teidän tehtävänne on tarkistaa alusastiat, täyttää vesikannut ja auttaa potilaita käymään WC:ssä. Minä ilmoitan, kun olette valmis laajentamaan työnkuvaanne.»

Frankie huokasi hiljaa. Hän ei ollut päättänyt kaikkia niitä väsyttäviä tunteja kirjastossa ja valmistunut etuajassa, jotta voisi tyhjentää yöastioita ja pöyhiä tyynyjä. Kuinka hän voisi hankkia kliinistä osaamista, jota tarvittiin työpaikan saamiseksi huippuluokan sairaalasta?

»Joten tarkistakaa ja merkitkää kaikkien potilaiden tipustustilanne. Tarvitsen tiedot ensi tilassa. Menkää heti.»

Frankie nyökkäsi ja aloitti jokaöisen kierroksensa huoneesta toiseen.

Kello oli melkein kolme aamulla, kun hän astui huoneeseen numero 107.

Hän avasi oven hiljaa, koska ei halunnut herättää potilasta, ellei ollut pakko.

»Tulitko töllistelemään kummajaista?»

Frankie seisahtui niille sijoilleen epävarmana. »Voin palata myöhemmin...»

»Ei kun jää. Kiitos.»

Frankie sulki oven takanaan ja siirtyi lähemmäs vuodetta. Sillä makasi nuori mies, jolla oli pitkät ja sotkuiset vaaleat hiukset sekä kalpeat ja kaidat kasvot. Ylähuulella kasvoi vaaleita ja ruskeita haituvia. Hän näytti pojalta, joka voisi surffata Trestlesissä, paitsi että huoneen nurkassa oli pyörätuoli.

Valkoisen peitteen alta saattoi erottaa säärien ääriviivat, tai paremminkin yhden säären.

»Katso vain», hän sanoi. »Eikö olekin vaikea olla katso-matta? Kaikkihan haluaa nähdä kolaripaikan.»

»Selvästikin minä häiritsen», Frankie sanoi, perääntyä ja alkoi kääntä takaisin.

»Älä lähde. Ne lähettää minut hullujenhuoneelle itsemurha-yrityksen takia. Pakkohoitoon tai jotain vastaavaa paskaa. Ikään kuin ne oikeasti tietäisi, mitä olin tekemässä. Joka tapauksessa saatat olla viimeinen täysjärkinen ihminen, jonka näen vähään aikaan.»

Frankie siirtyi varovaisesti lähemmäs, tarkisti tippapullon ja teki merkinnän potilaskorttiin.

»Olisi pitänyt käyttää asetta», mies sanoi.

Frankie ei tiennyt, mitä vastata. Hän ei ollut koskaan tavannut ketään, joka olisi yrittänyt tehdä itsemurhan. Tuntui epäkohteliaalta kysyä syytä yritykseen, mutta yhtä epäkohteliaalta tuntui pysyä vaihi.

»Olin kohteessa kolmesataaneljäkymmentä päivää. Luulin

jo, että selviän kuivin jaloin. Se ei ole hyvä juttu. Niin lähellä kotiuttamista.»

Kun Frankie oli selvästikin hämillään, mies selitti: »Olin siis Vietnamsissa.» Sitten hän huokaisi. »Tyttöni – Jilly – kirjoitteli rakkauskirjeitä aina siihen asti, kun astuin sen helvetin hyyppyheikin päälle ja menetin toisen jalan.» Hän katsoi alas. »Hän sanoi, että sopeutuisin kyllä, että pitäisi antaa ajan kulu. Minä yritän...»

»Sanoiko tyttösi sinulle niin?»

»Ei todellakaan, vaan 12. kenttäsaaraalan sairaanhoitaja. Hänen ansiostaan minä selvisin. Hän istui vierelläni, kun meinasin seota.» Mies katsoi Frankiea ja ojensi kättään. »Voisiko neiti istua tässä, kunnes nukahdan? Näen paljon painajaisia...»

»Ilman muuta, sotilas. En lähde minnekään.»

Frankie piti miestä kädestä yhä silloin, kun tämä nukahti. Hän ei voinut olla ajattelematta Finleyä ja tämän jokaviikkoisia kirjeitä täynnä hauskoja sattumuksia ja kauniin maaseudun kuvailua. *Kunpa voisit nähdä kaiken tämän silkin ja jalokivet, tyy. Äiti ei täällä muuta tekisikään kuin kiertäisi kauppoja. Ja voi veljet, miten matruusit osaavat jublia.* Kerran toisensa jälkeen Finley kirjoitti, että sota oli päättyvässä. Illan uutislähetyksissä Walter Cronkite toisteli ihan samaa.

Siitä huolimatta sota yhä vain jatkui.

Ja miehiä kuoli. Jalkoja ilmeisesti menetettiin.

Kenttäsaaraalan sairaanhoitaja. Hänen ansiostaan minä selvisin.

Frankie ei ollut ajatellutkaan Vietnamsissa olevia sairaanhoitajia; sanomalehdet eivät ikinä kirjoittaneet naisista. Sodassa olevista naisista hän ei ollut koskaan edes kuullut.

Naisetkin voivat olla sankareita.

Silloin Frankie tunsi kuin heräävänsä uudelleen. Uusi rohkea ajatus syntyi hänessä.

»Minäkin voisin palvella maatani», hän sanoi miehelle, jonka kättä juuri piteli. Se oli radikaali, pelottava ja riemasuttava ajatus.

Mutta voisiko hän? Oikeasti?

Miten voisi tietää, oliko tarpeeksi vahva ja rohkea sellaiseen? Etenkin tyttönä, hienoksi naiseksi kasvatettuna, kun rohkeutta ei ollut koskaan pantu koetukselle.

Hän antoi ajatuksen lähteä lentoon, sulki silmänsä, kuvitelti kertovansa vanhemmilleen, että oli liittynyt merivoimiin ja lähtisi Vietnamiin, ja kirjoittavansa Finleylle kirjeen: *Torvifanfaari ja rumpujen pärinää, kiitos. Olen liittynyt merivoimiin ja saanut komenmuksen Vietnamiin! Nähdään pian!*

Jos hän toimisi pian, he voisivat olla siellä yhdessä. Kohteessa.

Frankie voisi ansaita paikan isän sankareiden seinällä – ei siksi, että menisi hyviin naimisiin, vaan siksi, että pelastaisi henkiä sodassa.

Hänen vanhempansa olisivat hänestä hyvin ylpeitä – yhtä ylpeitä kuin he olivat olleet Finleystä. Koko ikänsä hän oli kuullut, että sotilasura oli heidän sukuvelvollisuutensa.

Odota betki.

Mieti vielä, Frankie. Se voi olla vaarallista.

Vaara ei kuitenkaan tuntunut todelliselta. Hän olisi sairaala-aluksella, kaukana taisteluista.

Kun hän irrotti otteensa sotilaan kädestä, hän oli jo tehnyt päätöksensä.

Viikon ajan Frankie suunnitteli vapaapäiväänsä pakkomieltisesti mutta kertomatta aikeistaan kenellekään, kysymättä neuvoa mistään. Monta kertaa hän kehotti itseään hidastamaan

ja harkitsemaan vielä, ja kyllä hän yritti niin tehdäkin, mutta totuuden nimissä hän tiesi mitä tahtoi tehdä eikä halunnut kenenkään puhuvan häntä ympäri.

Käytyään nopeasti suihkussa hän palasi huoneeseensa, joka oli suunniteltu vuosia sitten nuorelle tytölle. Siellä oli röyhelöinen katosvuode ja pörröinen matto ja raidalliset kartanoruusukuvioiset tapetit. Hän valitsi kaapista konservatiivisen leningin, jollaisia äiti osti hänelle niin kovin usein. *Laatuvaatteita, Frances; siten nainen erottuu edukseen ensisilmäyksellä.*

Talo oli tyhjä, kuten yleensäkin siihen aikaan päivästä. Äiti oli country clubilla pelaamassa bridgeä, ja isä oli töissä.

Kello 13.25 Frankie ajoi lähimpään merivoimien värväyspisteeseen, jonka ulkopuolella seisoj pienen joukko sodanvastaisia mielenosoittajia huutamassa iskulauseita kyltit kohotettuina. Niissä luki, ettei sota ollut hyväksi lapsille tai muille elollisille olennoille ja että pommien pudottelu rauhan turvaamiseksi oli kuin naiskentelu neitsyyden säilyttämiseksi.

Kaksi pitkätukkaista miestä syytti kutsuntakorttinsa palaamaan – mikä oli laitonta – ja muut hurrasivat heille. Frankie ei ollut koskaan ymmärtänyt näitä mielenosoituksia. Kuvittelivatko he todella, että muutama juliste saisi LBJ:n – heidän presidenttinsä Lyndon B. Johnsonin – lopettamaan sodan? Eivätkö he ymmärtäneet, että jos kommunismin annettaisiin vallata Vietnam, perässä seuraisi koko Kaakkois-Aasia? Eivätkö he olleet lukeneet, kuinka julmia sellaiset järjestelmät saattoivat olla?

Frankie tunsu olonsa erittäin huomiota herättäväksi autosta noustessaan. Hän puristi kallista tummansinistä vasikannahkalaukkuaan kylkeään vasten, kun lähestyi joukkoa, joka messusi: »Ei helvetti hei, me sinne lähdetä ei.»

Porukka kääntyi katsomaan häntä ja vaikenen hetkeksi.

*»Naisetkin voivat
olla sankareita.»*

Kun 20-vuotias sairaanhoitajaopiskelija Frankie kuulee nämä sanat, hänen maailmansa mullistuu. Turvallista elämää konservatiivisten vanhempiensa siipien suojissa viettänyt nuori nainen päättää hetken mielijohteesta lähteä veljensä perässä Vietnamin sotaan. Sotasairaanhoitajan elämä on kuitenkin täynnä kaaosta ja kuolemaa, eikä poliittisesti jakautuneella kotirintamalla totisesti odota sankarin vastaanotto.

*»Koskettava ja koukuttava romaani,
joka nostaa esiin usein unohdettujen
sotasairaanhoitajien taidot ja rohkeuden.»*

– BOOKLIST

www.wsoy.fi

9 789510 506066

84.2

ISBN 978-951-0-50606-6